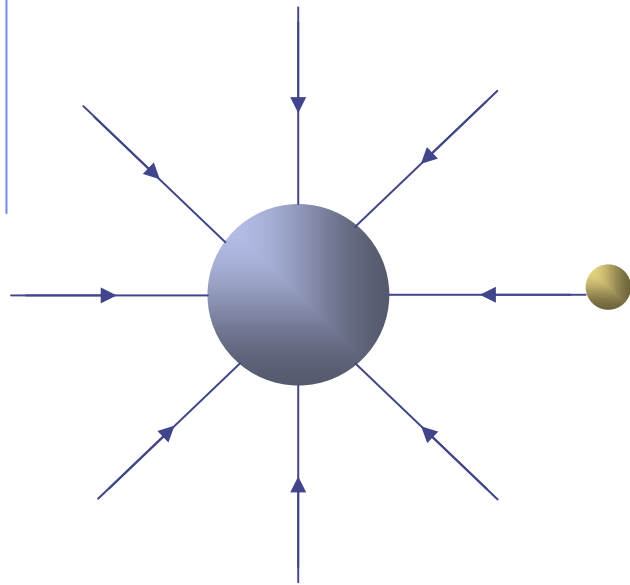

ศักย์ไฟฟ้า
(Electric Potential)

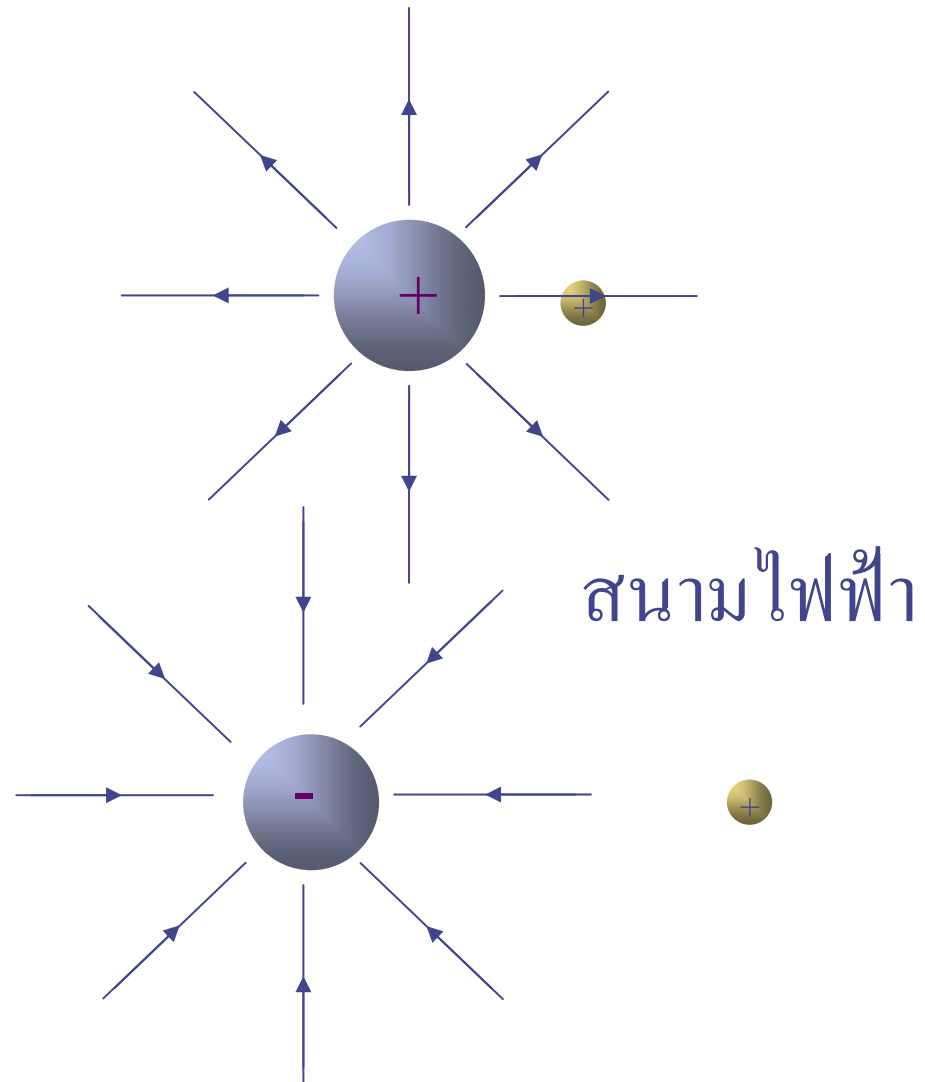
สนามของแรง

แรงดึงดูดระหว่างมวล

สนามโน้มถ่วง

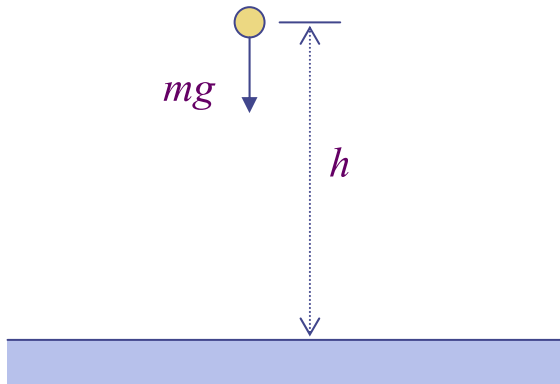
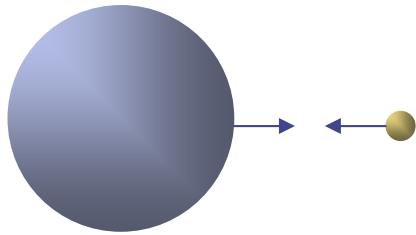
แรงทางไฟฟ้า

สนามไฟฟ้า

พลังงานศักย์ (Potential Energy)

สนามโน้มถ่วง

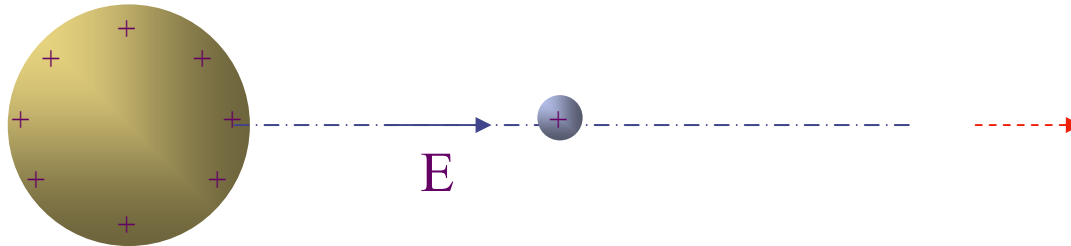

โดยปกติวัตถุตกสู่พื้นโลกด้วยแรงดึงดูดระหว่างมวลของโลกและวัตถุ หรือแรงในสนามโน้มถ่วงโลก

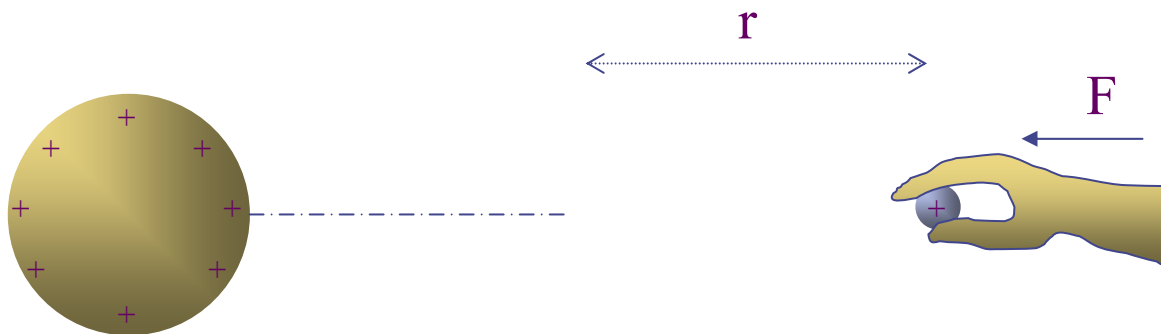
เมื่อเราออกแรงในการยกวัตถุมวล m ขึ้นจนมีความสูง h จะเกิดงานขึ้น และงานนี้เปลี่ยนรูปเป็นพลังงานสะสมในวัตถุ ในรูปของพลังงานศักย์โน้มถ่วง $PE = mgh$

พลังงานศักย์ (Potential Energy)

สนามไฟฟ้า

โดยปกติ ประจุทดสอบ
บวกจะเคลื่อนที่ไปตาม
ทิศของสนามไฟฟ้า E

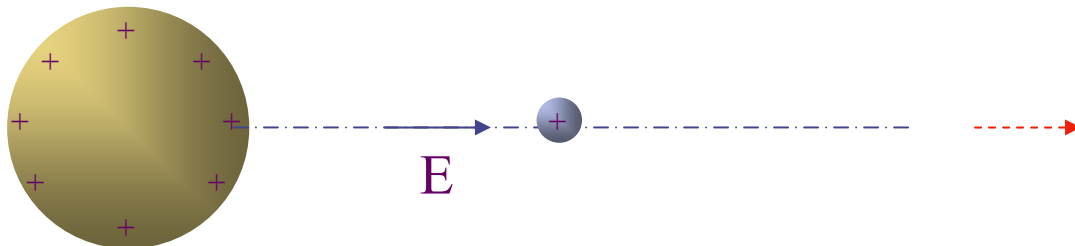
เมื่อออกแรงผลักให้
ประจุทดสอบเคลื่อน
สวนทางกับสนามไฟฟ้า

ทำให้เกิดงาน หรือเพิ่มพลังงานให้กับประจุทดสอบ ซึ่งสะสมเป็น
พลังงานศักย์ไฟฟ้า (Electric Potential Energy)

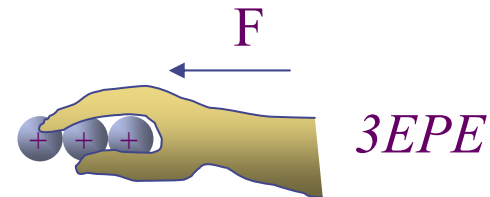
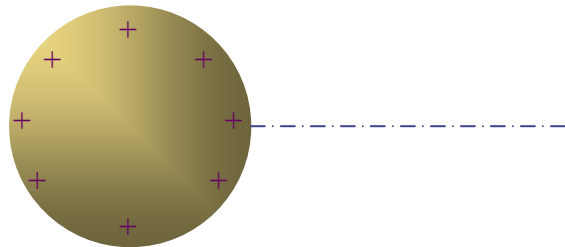
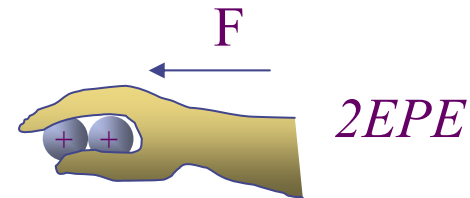
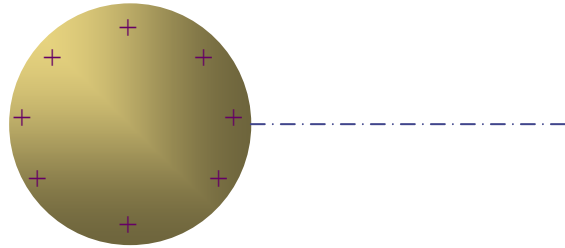
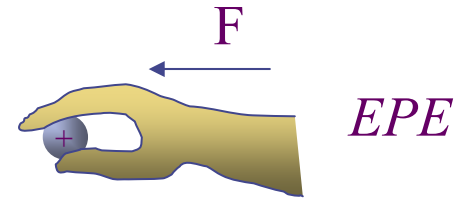
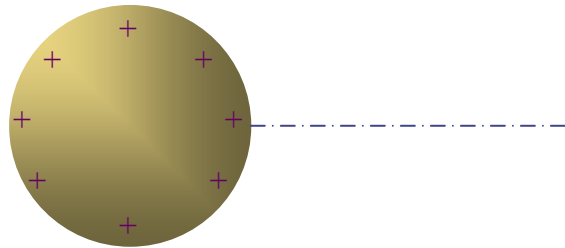
พลังงานศักย์ไฟฟ้า (Electric Potential Energy)

เมื่อปล่อยประจุให้เป็นอิสระ ประจุจะเคลื่อนที่แบบเร่งไปในทิศทางห่างจากประจุทรงกลม และพลังงานศักย์ไฟฟ้าจะเปลี่ยนไปเป็นพลังงานจลน์

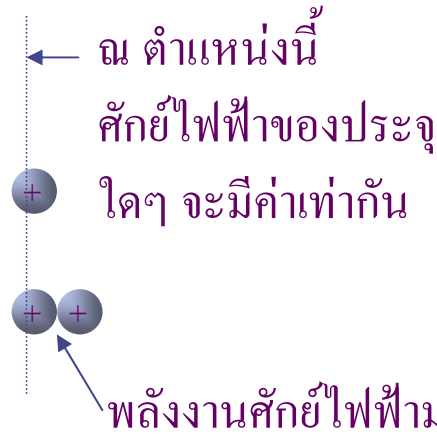
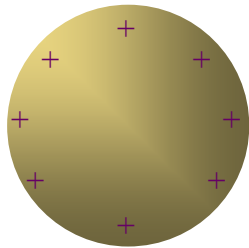
พลังงานศักย์ไฟฟ้า (Electric Potential Energy)

ถ้าออกแรงผลักประจุที่มีประจุมากกว่าเดิม 2 เท่า จะเกิดงานเพิ่มขึ้น 2 เท่า และประจุที่มากขึ้น ณ ตำแหน่งเดิมจะมีพลังงานศักย์ไฟฟ้าเพิ่มขึ้น 2 เท่า

ศักย์ไฟฟ้า (Electric Potential)

แทนที่จะพิจารณาค่าพลังงานศักย์ทั้งหมดของตัวประจุ จะสะดวกกว่าในการพิจารณาค่าพลังงานศักย์ต่อประจุ ณ ตำแหน่งที่สนใจ

$$\text{ศักย์ไฟฟ้า} = \frac{\text{พลังงานศักย์ไฟฟ้า}}{\text{ประจุไฟฟ้าทั้งหมด}}$$

ประจุที่มากกว่าจะมีพลังงานศักย์มากกว่าในสนามไฟฟ้าอันเดียวกันจากประจุโดม(สี่เหลี่ยมในภาพ) แต่ค่าศักย์ไฟฟ้าของประจุใดก็ตามจะมีค่าเท่ากัน

ศักย์ไฟฟ้า (Electric Potential)

หน่วยของศักย์ไฟฟ้า คือ โวลต์ (Volt)

$$\text{ศักย์ไฟฟ้า} = \frac{\text{พลังงานศักย์ไฟฟ้า}}{\text{ประจุไฟฟ้าทั้งหมด}}$$

ค่าศักย์ไฟฟ้า จึงถูกเรียกอีกชื่อว่า โวลเตจ (Voltage)

ศักย์ไฟฟ้า 1 โวลต์ เท่ากับ พลังงาน 1 จูล ต่อ ประจุ 1 คูลอมบ์

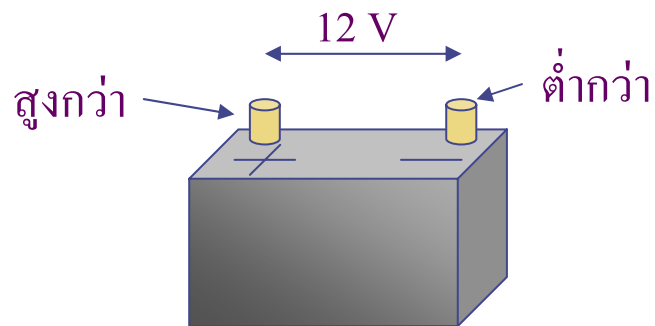
1 โวลต์ คือ 1 จูล ต่อ คูลอมบ์ (1 J/C)

แบตเตอรี่ 1.5 โวลต์ จะให้พลังงาน 1.5 จูลกับทุกๆ ประจุ 1 คูลอมบ์ที่ผ่านตัวมัน

ศักย์ไฟฟ้าหรือ โวลเตจเป็นค่าที่ระบุสำหรับตำแหน่งต่างๆ ในบริเวณที่มีสนามไฟฟ้า โดยไม่จำเป็นต้องมีประจุทดสอบจริงๆ เช่น โวลเตจที่ตำแหน่งต่างๆ ในวงจรไฟฟ้า เป็นต้น

ความต่างศักย์ไฟฟ้า (Electric Potential Difference)

แบตเตอรี่ขนาด 12 โวลต์ ขั้วทั้งสองของแบตเตอรี่จะมีศักย์ไฟฟ้าไม่เท่ากัน โดยที่ขั้วบวกจะมีศักย์ไฟฟ้าสูงกว่าขั้วลบอยู่ 12 โวลต์ ค่าดังกล่าวนี้จะถูกเรียกว่า ความต่างศักย์ไฟฟ้า

ประจุไฟฟ้าบวกจะเคลื่อนที่จากบริเวณที่มีศักย์ไฟฟ้าสูงกว่าไปบริเวณที่มีศักย์ไฟฟ้าต่ำกว่า เกิดเป็นกระแสไฟฟ้าในวงจรอิเล็กทรอนิกส์

ศักย์ไฟฟ้าแรงสูง

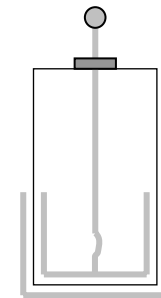
การหิวผมในหน้าหนาว อาจทำให้หิวมีประจุลบสะสม บางครั้งอาจเกิดศักย์ไฟฟ้าหลายพัน โวลต์ หรือมีพลังงานสะสมหลายพันจุลต่อประจุ 1 คูลอมบ์ แต่ประจุ 1 คูลอมบ์มีขนาดใหญ่มาก ประจุที่เกิดขึ้นที่หิวมีค่าน้อยกว่าหนึ่งในล้านคูลอมบ์มาก ดังนั้นพลังงานทั้งหมดที่สะสมจึงมีค่าน้อยมากๆ

ส่วนศักย์ไฟฟ้าแรงสูงจะหมายถึงพลังงานสูงๆ ก็ต่อเมื่อมีประจุจำนวนมากเกี่ยวข้องด้วย

ความจุไฟฟ้าและตัวเก็บประจุ (Capacitance and Capacitor)

เมื่อแผ่นตัวนำสองแผ่นมาวางไว้ใกล้ๆกันและคั่นไว้ด้วยแผ่นฉนวน พบว่าจะสามารถนำมาใช้เก็บประจุไฟฟ้าได้ (มหาวิทยาลัย Leyden ประเทศเนเธอร์แลนด์ ในปี ค.ศ. 1746 โดยนักวิทยาศาสตร์ชื่อ Pieter van Musschenbroek)

อุปกรณ์ที่เป็นที่รู้จักในชื่อ Leyden Jar เป็นเหยือกแก้ว ที่ถูกหุ้มด้านนอกและด้านในด้วยแผ่นโลหะบางๆ (กระดาษฟอลด์) เมื่อมีการสร้างประจุไฟฟ้าและสัมผัสกับแผ่นโลหะด้านในเพื่อถ่ายเทประจุไฟฟ้า หลังจากนั้น พบว่า เกิดความต่างศักย์ไฟฟ้าระหว่างแผ่นโลหะด้านในและด้านนอก จนสามารถที่จะเกิดประกายไฟได้ถ้าต่อแผ่นโลหะทั้งสองเข้าด้วยกัน

Franklin's Leyden Jar

Benjamin Franklin ต้องการทดสอบความเชื่อที่ว่าฟ้าผ่าคือปรากฏการณ์ที่เกิดจากความต่างศักย์ไฟฟ้า และมีการเคลื่อนที่ของประจุไฟฟ้า เขาจึงทดสอบโดยการใช้ว่าว ให้ลอยขึ้นเมื่อเกิดฟ้าคะนอง และปลายด้านล่างของเชือกว่าว ต่อกับ Leyden Jar พบว่าเมื่อฟ้าผ่า มันสามารถนำมาใช้เก็บประจุไฟฟ้าจากฟ้าผ่าได้ โดยที่ประจุไฟฟ้าผ่านเชือกว่าวไปสะสมในเหยือกแก้ว

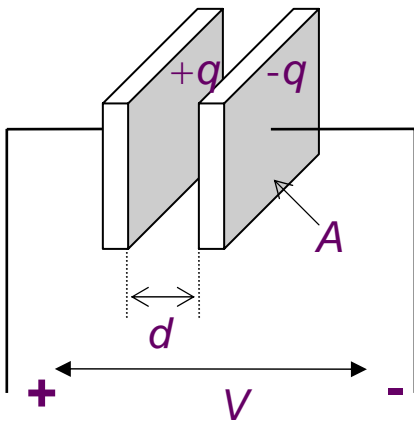
ตัวเก็บประจุ (Capacitor)

ในชั้นแรกอุปกรณ์ประเภทนี้ถูกเรียกว่า ตัวอัดแน่น (Condenser) เนื่องจากแนวความคิดว่ามีการอัดแน่นของประจุไฟฟ้า ซึ่งชื่อนี้ยังคงใช้กันอยู่บ้างในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม การวัดปริมาณหรือขนาดของอุปกรณ์ที่ใช้เก็บประจุไฟฟ้า จะใช้ปริมาณที่อุปกรณ์สามารถที่จะจุไฟฟ้าได้ (Capacity) มีค่าเป็น ความจุไฟฟ้า (Capacitance) และเรียกอุปกรณ์ดังกล่าวว่า ตัวเก็บประจุ (Capacitor)

ความจุไฟฟ้ามีหน่วยเป็น ฟารัด (Farads, F) ซึ่ง 1 ฟารัด = 1 คูลอมบ์ต่อโวลต์ ตั้งตามชื่อของนักวิทยาศาสตร์ Michael Faraday ซึ่งทำงานทางด้านไฟฟ้ามากมาย หน่วยฟารัดเป็นหน่วยที่ใหญ่มาก ตัวเก็บประจุทั่วไปมีค่าอยู่ในช่วง พิโคฟารัด (pF) ถึง ไมโครฟารัด (μF)

ตัวเก็บประจุแบบแผ่นขนาน

เมื่อมีความต่างศักย์ไฟฟ้า (หรือ โวลเตจ) ครอบคลุมตัวเก็บประจุ (ครอบคลุมแผ่นโลหะทั้งสอง) ประจุจะถูกถ่ายเทไปสู่แผ่นโลหะ ทำให้แผ่นหนึ่งเกิดประจุบวก และอีกแผ่นหนึ่งเกิดประจุลบ ประจุไฟฟ้าสะสมที่แผ่นโลหะทั้งสองเพิ่มเป็นสัดส่วนตรงกับความต่างศักย์ระหว่างแผ่นโลหะนี้

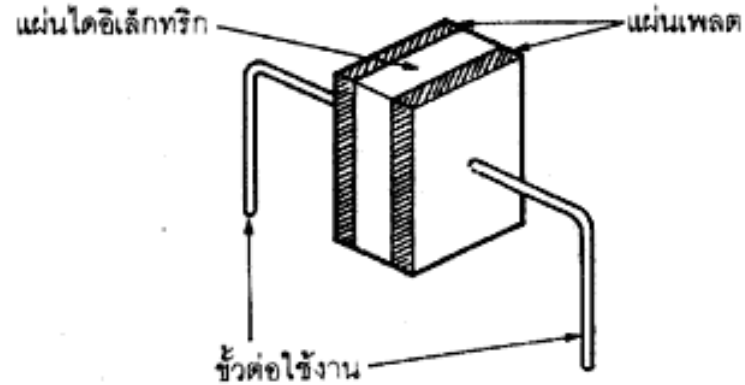
$$q = CV$$

q คือ ค่าประจุไฟฟ้าที่สะสม

V คือ ความต่างศักย์ระหว่างแผ่นโลหะ

C คือ ค่าความจุไฟฟ้าของตัวเก็บประจุนี้

ค่าความจุไฟฟ้าของตัวเก็บประจุ

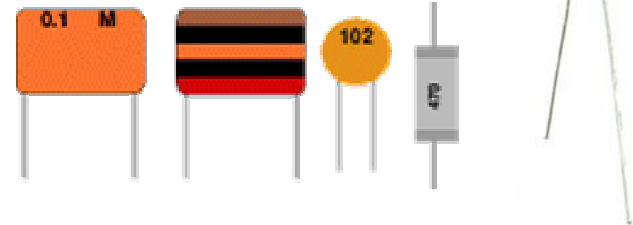

ทั้งนี้ความจุไฟฟ้าจะขึ้นกับชนิดของฉนวนที่ใช้ชั้นแผ่นโลหะทั้งสอง ค่าที่ใช้บ่งชี้ประสิทธิภาพของฉนวนในการนำมาทำเป็นตัวเก็บประจุคือ ค่าไดอิเล็กตริก (Dielectric)

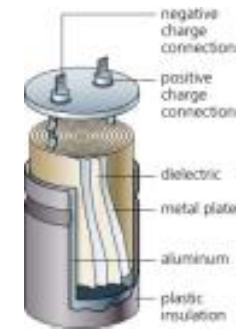
ตัวเก็บประจุ (Capacitor)

ในปัจจุบันตัวเก็บประจุมีหลายขนาดและรูปร่าง และทำจากวัสดุหลายชนิด

- มีแผ่นโลหะบางๆหลายๆแผ่นที่คั่นด้วยแผ่นฉนวนบางๆ
- ฉนวนที่ใช้กันอยู่มีทั้งกระดาษ ไมก้า หรือเซรามิก
- มีขนาดเท่าเม็ดข้าว จนถึงใหญ่โตขนาดตู้
- อาจมีขนาดเล็กมากจนสามารถบรรจุอยู่ในชิปไอซีได้
- ซึ่งต้องใช้เทคโนโลยีในการทำแผ่นฟิล์มบางเคลือบบนชั้นของซิลิกอน เป็นซิลิกอนไดออกไซด์ ซึ่งจะเป็นวัสดุฉนวนสำหรับตัวเก็บประจุ

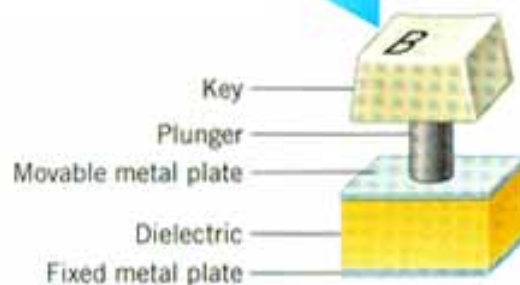

มีการนำตัวเก็บประจุมาใช้อย่างกว้างขวางทั้งในอุปกรณ์ไฟฟ้าและวงจรไฟฟ้า เช่น ในโทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ ฯลฯ

เนื่องจากตัวเก็บประจุสามารถเก็บประจุไฟฟ้าหรือพลังงานไฟฟ้าได้ ซึ่งหมายถึงว่ามันจะสามารถคายพลังงานดังกล่าวออกสู่วงจรไฟฟ้าในจังหวะเวลาที่เหมาะสมเพื่อการทำงานในวงจรไฟฟ้าให้สมบูรณ์

การใช้งานตัวเก็บประจุ

เมื่อแป้นพิมพ์ถูกกดจะทำให้
ระยะระหว่างแผ่นโลหะลดลง
เป็นการเพิ่มค่าความจุไฟฟ้า ซึ่ง
ตัวคีย์บอร์ดจะมีวงจรตรวจสอบ
ค่าความจุนี้ตลอดเวลา จึงทำให้
ทราบได้ว่า คีย์ถูกกด ณ ขณะ
เวลาหนึ่งๆ